

MENNESKERETTIGHETS AKADEMIET

HUMAN RIGHTS ACADEMY



Kurs for asylsøkerungdom og norsk ungdom, Jæren

- Jeg tror at når man lærer om hverandres hverdagsliv og kultur så kan man bruke det til å forstå hverandre og bli venner.

Sluttrapport

Menneskerettighetskurs for asylungdom

Kurs for asyl- og flyktningjenter og gutter samt norsk ungdom, med mål å gi kunnskap og skape positive holdninger, selvtillit og mestring

Samarbeidspartnere:

Menneskerettighetsakademiet, Redd Barna, Sjøvegan statlige mottak for asylsøkere, Sjøvegan videregående skole, Leira mottak, Skedsmo mottak, Dale mottak og Jæren folkehøgskule

Prosjektet er støttet av ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering med Extramidler



Kurs for unge asylsøkerkvinner, Sjøvegan

- Jeg har lært om kvinnerettigheter. Og fått mye kunnskap om menneskerettigheter. Jeg er veldig stolt av det.

Forord

I samarbeid med Redd Barna mottok Menneskerettighetsakademiet (MRA) kr. 382 000, - fra EXTRASTiftelsen Helse og Rehabilitering til å gjennomføre fire tre-dagers kurs i menneskerettigheter for asylsøkerjenter, samt to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for enslige mindreårige asylsøkere og norske ungdommer i 2012.

Kursene for asylsøkerjentene fant sted:

- På Sjøvegan i Troms, i Salangshallen, 7-9 mai
- På Leira mottak i Levanger, 20-22 juni
- På Dale mottak i Sandnes, 2-4 oktober
- På Røde Kors huset på Skedsmo, 6-8 november

Kursene for asyl- og flyktningungdom og norsk ungdom fant sted:

- På Sjøvegan i Troms, i Salangshallen, 22-24 oktober
- På Jæren folkehøgskule på Bryne, 26-30 november

MRA er meget godt fornøyd med gjennomføringen og mener at målsettingene er oppnådd. MRA benytter anledningen til å takke *Redd Barna* for et godt og viktig samarbeid og *EXTRASTiftelsen Helse og rehabilitering* for å ha støttet prosjektet med midler. Tusen takk!

Sammendrag

I samarbeid med *Redd Barna* mottok Menneskerettighetsakademiet (MRA) kr. 382 000, - midler fra *ExtraStiftelsen Helse og Rehabilitering* for å gjennomføre fire tre-dagers kurs i menneskerettigheter for unge asylsøkerkvinner, samt to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for flyktning- og asylungdom og norske ungdommer i 2012. Unge asylsøkere, inkludert enslige mindreårige asylsøkere er i en vanskelig og sårbar situasjon. Alene i i Norge og med problematiske flukterfaringer er ventesituasjonen på mottakene en utfordring. For å unngå lediggang og synke hen til negative tanker, bør ungdommene få positiv og relevant stimulans. Kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse representerer en slik verdifull ressurs. På denne bakgrunn ønsket MRA og Redd Barna å gjennomføre prosjektet og organisere kurs for denne sårbare målgruppen. Vi ønsket å oppnå disse målsettingene:

1. At kursdeltakerne skulle få kunnskap og menneskerettigheter og flerkulturell forståelse
2. Positiv holdningsskaping med vekt på respekt og forståelse for andre samt demokratisk kompetanse
3. At kursene skulle virke helsefremmende og ha positive psykososiale konsekvenser, særlig for de enslige mindreårige asylsøkerne
4. At kursene kunne virke positivt i forhold til integrering i lokalsamfunnet

Kursene for de unge asylsøkerkvinnene fant sted: på Sjøvegan i Troms (7-9 mai), på Leira mottak i Levanger (20-22 juni), på Dale mottak i Sandnes (2-4) oktober samt på Røde Kors huset på Skedsmo (6-8 november). Kursene for asyl- og flyktningungdom, sammen med norsk ungdom, fant sted på Sjøvegan i Troms (22-24 oktober) og på Jæren folkehøgskule på Bryne (26-30 november).

MRA er meget godt fornøyd med gjennomføringen. Samarbeidet med mottakene har stort sett fungert bra. Kursene har hatt god deltakelse og ungdommenes skriftlige og muntlige tilbakemeldinger har vært svært gode. Kursene får høye gode karakterer og de unge gir uttrykk for at den nye kunnskapen og det flerkulturelle møte mellom deltakerne har vært viktig for dem. Vi mener derfor at det er stor sannsynlighet for at målsettingene er oppnådd. MRA, Redd Barna samt de samarbeidende asylmottakene, ønsker å videreføre kursene som er et unikt tilbud asylsøkerungdommene og de norske ungdommene ellers ikke ville fått.

Innhold

Kapittel 1. Bakgrunnen for prosjektet	5
1.1. Hvorfor undervise i menneskerettigheter for unge asylsøkere?	
1.2. Målsettinger	
- Kunnskap og positiv holdningsskaping	
- Helsefremmende og psykososiale effekter	
- Integrering	
Kapittel 2. Prosjektgjennomføring	7
2.1. Kurs for asylsøkerjenter	
- Sjøvegan i mai	
- Levanger i juni	
- Dale i oktober	
- Skedsmo i november	
2.2. Kurs for asyl- og flyktningungdom sammen med norsk ungdom	
- Sjøvegan i Troms	
- Jæren folkehøgskule på Bryne	
Kapittel 3. Resultater og resultatvurdering	11
3.1. Måloppnåelse	
- Samarbeidspartnerne vurderinger	
- Deltakernes tilbakemeldinger	
3.2. Informasjon	
3.3. Økonomi	
Kapittel 4. Oppsummering og videre planer	16
4.1. Oppsummering og konklusjoner	
4.2. Videreføring av prosjektet	

Kapittel 1. Bakgrunnen for prosjektet

1.1. Hvorfor undervise i menneskerettigheter for asyl- og flyktning ungdom?

Unge asylsøkere, inkludert enslig mindreårige asylsøkere (EMA) er i en vanskelig og sårbar situasjon. Alene i Norge og med problematiske livs- og flukt-erfaringer er ventesituasjonen på mottakene en utfordring. For å unngå lediggang og synke hen til negative tanker, bør ungdommene få positiv og relevant stimulans. Kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse representerer en slik verdifull ressurs. Dette er fellesverdier som det internasjonale så vel som det nasjonale samfunn er tuftet på. For de asylsøkerne som blir i landet, vil kunnskapen styrke forståelsen om det norske demokratiet og dets verdier. Kompetansen er imidlertid ikke mindre viktig for dem som skal returnere til sine hjemland. Er det noe flyktningproduserende land trenger, er det borgere med kunnskap om demokrati og menneskerettigheter.

MRA har organisert ulike typer kurs for unge asylsøkere og flyktninger siden 2008 og erfaringen er at disse ungdomsgruppene vet svært lite om menneskerettigheter. En stor andel kan ingenting. – *Dette har jeg aldri hørt om før!* er et vanlig utsagn. Det faktum at unge asylsøkere og flyktninger, noen av de mest sårbare gruppene i samfunnet, er de som vet minst om menneskerettigheter, bør være en viktig grunn for å styrke slik opplæring for dem. I følge FNs barnekonvensjon har barn krav på å få vite om sine rettigheter. Den nye FN-erklæringen om menneskerettighetsundervisning (2011) understreker at alle grupper i befolkningen skal ha tilgang på slik opplæring.

Dette er bakgrunnen for at MRA, i samarbeid med Redd Barna, utviklet prosjektet "Menneskerettighetskurs for asylungdom" der planen i 2012 var å organisere fire tre-dagers menneskerettighetskurs for unge asylsøkerkvinner, samt to fem-dagers kurs i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse, der flyktning- og asylungdom skulle være sammen med norsk ungdom.

Vi ønsket å utvikle et kurstilbud om kvinners rettigheter til unge asylsøkerkvinner, fordi asylsøkere i Norge ofte kommer fra stater der respekten for kvinners rettigheter er mangelfull. På denne bakgrunn er det viktig at asylsøkerjenter får opplæring i menneskerettigheter med et særlig fokus på kvinners rettigheter. Det er viktig at jentene blir klar over at de har rettigheter på lik linje med menn, og at alle land, når de forplikter seg til menneskerettighetene, plikter å arbeide for likestilling. Dette er svært vesentlig kunnskap, enten de unge kvinnene vil bli i Norge, eller de kommer til å returnere til sitt hjemland.

Hvorfor kurs der asyl- og flyktning ungdom er sammen med norsk ungdom?

Vi ønsket også å tilby et flere-dagers kurs der asyl- og flyktning ungdommer er sammen med norske ungdommer. Slike kurs er meget godt egnet for å formidle menneskerettighetskunnskap samt skape positive holdninger og mestring. Når unge med såpass ulike livserfaringer møter hverandre, oppstår det unike muligheter for læring og positiv holdningsskaping. Når asyl- og flyktning ungdommene og norske ungdommer i tillegg bor i samme lokalmiljø, kan kursene også bidra til integrering.

1.2. Målsettinger

Kunnskap og positiv holdningsskaping

Målsettinger med kursene var for det første å gi deltakerne kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse, og skape positive holdninger.

Kunnskapen om menneskerettighetenes verdigrunnlag: menneskeverdet; likeverdet og ikke-diskrimineringsprinsippet, oppfordrer til demokratisk tenkning, deltakelse og respekt for andre. Sentralt er å formidle at menneskerettighetene er universelle verdier som både er etiske normer, men også juridiske forpliktelser for statene. De er utviklet av FN og andre internasjonale organisasjoner. Selv om staten har det viktigste ansvaret for å realisere rettighetene, har vi alle påvirkningskraft gjennom vår deltakelse i samfunnet. Like vesentlig som å bevisstgjøre på egne rettigheter, er det å understreke at vi alle må respektere hverandres rettigheter. Kunnskapen bygger dermed demokratisk sinnelag og solidaritet. Ungdommene skal også bli bevisstgjort på de sosiale prosesser som foregår mellom mennesker i et samfunn. Det norske flerkulturelle samfunn, som flerkulturelle fellesskap i mange land i verden, står overfor store utfordringer. Det å kommunisere verdien av et fredelig og flerkulturelt samfunn der alle er velkomne, er en viktig del av kursene, samt refleksjoner omkring identitetsdannelse, gruppedannelse, "de andre" og toleranse/intoleranse.

Når det gjelder kursene for asylsøkerkvinner, er kunnskap om kvinners rettigheter et særlig fokus. Målsettingen er å bevisstgjøre jentene på at de har like rettigheter som menn og at alle land, når de forplikter seg til menneskerettighetene, plikter å arbeide for likestilling mellom kjønnene.

Helsefremmende/psykososiale effekter

Et mål var at kursene skulle bidra til å øke asylsøkerungdommenes selvtillit og «empowerment» og dermed ha positive helsefremmende og psykososiale effekter for dem.

Asylsøkere i Norge kommer ofte fra dårlig fungerende stater der det er krig og/eller konflikt, og har en negativ opplevelse av hvordan det nasjonale samfunn, men også det internasjonale samfunn, fungerer. En del har også erfart sviktende tillit i nære relasjoner. Det å lære om menneskerettighetene, om FN og hvordan det internasjonale beskyttelsessystemet er bygget opp, kan gi de unge en tro på at det finnes krefter som arbeider for å skape rettferdige og fredelige samfunn, til tross for egne leie erfaringer. Også bevisstgjøringen om at vi alle som enkeltindivider har påvirkningskraft, kan være inspirerende kompetanse. Kursets fremtidsrettede fokus er viktig. De gode eksemplers makt og positive utviklingstrekk blir fremhevet. Budskapet er at det nytter og at vi alle kan bidra på vår måte.

For å oppnå helsefremmende og psykososiale effekter er det vesentlig at kurslederne skaper en trygg og romslig atmosfære, der *respekt* blir kommunisert som en fundamental verdi. Kurslederne skal formidle – og også opptre i forhold til – at alle på kurset er likeverdige, og individuelle forskjeller og behov skal aksepteres og verdsettes. Opplæringen skal være en toveis prosess der kursledere og deltakere møter hverandre i en atmosfære av likeverd.

På kursene brukes i stor grad deltakende metoder, noe som virker personlig styrkende. Det at enkelte flyktningungdommer kan ha svake lese- og skriveferdigheter, gjør denne type pedagogikk spesielt egnet. Tradisjonelle foredrag er erstattet av korte innledninger med påfølgende

egenaktiviteter blant de unge, og i stedet for tekst, benyttes bilder i stor grad. Ved bruk av samtaler i plenum, øvelser og gruppearbeid er det ungdommenes skaperkraft som står i sentrum. Selv om en del av asylsøkerne har liten skolegang, er de "eksperter" på sine egne liv, noe vi ønsker å bevisstgjøre. De vet mye om sine opprinnelsesland og hva brudd på menneskerettigheter innebærer. Dette er en kompetanse som er relevant for kurset, og som både lederne og de andre deltakerne setter pris på. Det at ungdommene aktivt blir invitert til å bidra – og at de i kraft av å være seg selv besitter relevant og viktig kunnskap som de andre kan lære noe av – gir følelse av mestring. Den aktive tilnærmingen virker også sosialiserende og skaper positivt samhold i gruppen.

Integrering

Når det gjelder kursene der flyktning- og asylungdom er sammen, er integrering også en viktig målsetting. Det flerkulturelle møtet mellom asylsøkerne og de norske blir derfor vesentlig i seg selv. Det finnes få møtesteder der asylsøkerungdom og norsk ungdom møtes i en atmosfære av likeverd, respekt og forståelse. På denne bakgrunn mener vi at kursene, i tillegg til å være viktig for hver enkelt deltaker, kan bidra positivt i forhold til integreringsbestrebelse i lokalsamfunn og storsamfunn.

Kapittel 2. Prosjektgjennomføring

Organiseringen av prosjektet har generelt forløpt uten større problemer og samarbeidet med de ulike partnerne har fungert bra. MRA har hatt det overordnede faglige og økonomiske ansvaret for å gjennomføre prosjektet, med daglig leder Lillian Hjorth som prosjektleder. Mottakene og skolene har stort sett vært ansvarlig for det praktiske rundt gjennomføringen, inkludert å rekruttere deltakere.

Fordi en av våre opprinnelige partnere - Hol mottak på Gol – ble nedlagt i prosjektperioden, trengte vi et nytt mottak der vi kunne organisere et jentekurs. Christine Rackwitz i Redd Barna tipset oss om at Skedsmo mottak muligens kunne være interessert. Vi tok kontakt med dette mottaket (drevet av Flyktningstiftelsen) som gjerne ville organisere kurs med oss.

Nedenfor vil vi først redegjøre for den praktiske gjennomføringen rundt kursene for unge asylsøkerkvinner. Deretter tar vi for oss kursene for asylsøkerungdom og norske ungdom.

2.1. Kurs for unge asylsøkerkvinner

Kurset på Sjøvegan 6. til 8. mai

Kurset ble organisert i samarbeid med Sjøvegan mottak for asylsøkere. MRA har samarbeidet med dette mottaket ved flere anledninger tidligere og har bare gode erfaringer. Partnerne bestemte at kurset skulle skje utenfor mottak og ikke på mottaket slik opprinnelig planlagt. Vurderingen var at de unge kvinnene hadde godt av en avveksling fra mottakslivet. Det fantes gode undervisningslokaler i Salangshallen like ved.

Sjøvegan mottak var ansvarlig for å rekruttere deltakere. Fordi bare vel 11 kvinnelige beboere var relevante deltakere, tok de ansatte kontakt med asylmottaket på Setermoen for å høre om noen asylsøkerjenter herfra kunne være interessert. Setermoen reagerte raskt og rekrutterte en gruppe på vel 11 deltakere som ble fraktet med bil til Sjøvegan alle kursdagene. Det totale antall kvinnelige deltakere ble til slutt 22, noe vi er svært fornøyde med. Deltakerne kom fra Somalia, Etiopia og Eritrea. Én deltaker kom fra Burundi. Det ble tolket til somalisk og eritreisk.

To ansatte fra Sjøvegan samt en ansatt fra Setermoen observerte og fulgte kurset alle dagene. De laget også lunsj. MRA setter stor pris på at mottaket bidro så aktivt i prosjektet. Kontaktpersoner er daglig leder Cameron Davis og Hilde Løvberg.

Faglig gjennomføring

Menneskerettighetsakademiet var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen gikk som forventet og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og prosjektmedarbeider Marianne Holden, var fornøyde.

Tilbakemeldingene fra de ansatte på begge mottak var svært positive, noe som også tyder på at kurset gikk bra.

Kurs for unge asylsøkerkvinner på Leira asylmottak i Levanger 20. til 22. juni

Kurset ble bestemt å skje på mottaket rett etter skoleferiestart. De mottaksansatte var ansvarlig for å rekruttere deltakere. Fordi de hadde gjort et godt forberedende informasjonsarbeid, deltok vel 22 kvinnelige asylsøkere, noe vi var godt fornøyde med. Deltakerne kom fra 11 land: Afghanistan, Iran, Tsjetsjenia, Palestina, Kosovo, Ghana, Etiopia, Eritrea, Kosovo, Kongo og Nigeria. Det ble tolket til persisk og etiopisk.

De ansatte sørget for innkjøp og laget lunsj alle dagene. Den gode maten ble satt stor pris på. Kontaktperson fra mottakets side i forhold til prosjektet var Jostein Garstad.

Faglig gjennomføring

Menneskerettighetsakademiet var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen var en blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser. Undervisningen gikk som forventet og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og prosjektleder Eugenia Khoritseva var fornøyde. Tilbakemeldingene fra de ansatte tyder også på at kurset gikk veldig bra.

Kurs for unge asylsøkerkvinner på Dale mottak 6. til 8. oktober

Kurset ble organisert i samarbeid med Dale mottakssenter i Sandnes og foregikk på mottaket. Mottaket var ansvarlig for å rekruttere deltakere til kurset. MRA kjøpte inn og forberedte til lunsj til deltakerne. Ingen fra mottaket fulgte den daglige undervisningen, men vår kontaktperson, sosia- lkonsulent Brit Helen Thorkildsen, besøkte kurset jevnlig og snakket både med kursholdere og deltakere.

De unge kvinnene som var påmeldt, snakket somalisk og arabisk. Vi klarte å skaffe arabisk tolk, men én uke før kurset viste det seg å være vanskelig å skaffe somalisk tolk. Ingen tolkebyråer i regionen klarte oppdraget. Mottaket ga uttrykk for at de trodde de skulle klare å skaffe en somalisk språkassistent, men dette ble også vanskelig. På tross av problemene, valgte vi å gjennomføre kurset. Flere av de unge kvinnene kunne engelsk, så ved at kurslederne snakket engelsk, ble situasjonen håndtert ved at enkelte av kvinnene selv oversatte. Selv om dette ikke var en optimal løsning, fungerte det tilfredsstillende. Dette underbygges også av kvinnenes meget gode tilbakemeldinger etter kurset, der tolkeproblemene bare ble nevnt av én deltaker. MRA var ikke helt fornøyd med antall deltakere på kurset. Totalt var det bare 13 unge kvinner som deltok, mens kurset hadde

kapasitet til inntil 25. Det skulle også vise seg å være vanskelig å motivere deltakerne til å komme til kursstart om morgenen.

Faglig gjennomføring

MRA var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen gikk som forventet og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og prosjektmedarbeider Eugenia Khoroltseva, var fornøyde.

Møte med ledelsen på mottaket etter kurset

Fordi MRA ikke var helt tilfreds med rekrutteringsarbeidet, ble det organisert et møte med mottaksledelsen etter kurset. Både rekruttering og enkelte andre praktiske forhold diskutert. Det var et oppklarende og positivt møte og partnerne bestemte seg for å fortsette samarbeidet. Et felles mål var jo fem-dagers kurset på Jæren folkehøgskole i november, der unge asylsøkere fra Dale skulle delta sammen med norsk ungdom på skolen.

Kurs for unge asylsøkerkvinner på Skedsmo mottak 6. til 8. november

Kurset ble organisert i samarbeid med Skedsmo statlige mottak for asylsøkere. Mottakets kontaktperson var Nina Bahar. Partnerne hadde to forberedende møter før kurset, ett hos MRA og ett på mottaket på Skedsmo. Det ble bestemt at kurset skulle skje i Røde Kors' konferanselokaler sentralt i Lillestrøm. Mottaket var ansvarlig for å rekruttere deltakere. For å sikre at kurset ble fylt opp, tok MRA også kontakt med Hvalstad mottak, for å høre om unge asylsøkerjenter der kunne ha glede av å delta. MRA har samarbeidet med Hvalstad i mange år, noe som gjorde det enkelt å ta kontakt. Hvalstad ble glade for tilbudet, noe som resulterte i at fire unge jenter derfra deltok. Til sammen deltok 25 unge asylsøkende kvinner fra Afghanistan, Iran, Irak, Russland, Sri Lanka, Somalia, Nigeria, Uganda, Rwanda, Eritrea og Etiopia på kurset. Det ble tolket til persisk og arabisk på kurset.

MRA sørget for innkjøp og laget lunsj alle dagene, med god hjelp fra ansatte på mottaket. Den gode maten ble satt stor pris på.

Faglig gjennomføring

MRA var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen, som var en blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser, gikk veldig bra og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og styreleder Gunn Bjørnsen var fornøyde. Også tilbakemeldingene fra de ansatte tyder på at kurset gikk bra.

2.2. Kurs for asyl- og flyktningungdom sammen med norsk ungdom

Kurs på Sjøvegan, 22.-24. oktober

Kurset ble organisert i samarbeid med Sjøvegan videregående skole, Sjøvegan mottak for asylsøkere samt barneverntjenesten i Salangen. Det var et ønske fra skolens side at de norske deltakerne skulle rekrutteres blant elever som tok faget «politikk og menneskerettigheter», samt at kurset skulle vare i fire dager og legges til skolens internasjonale uke. For å bidra til et godt samhold blant ungdommene, ble det bestemt at kurset skulle skje utenfor skolen, i Salangshallen like ved skolen.

Sjøvegan videregående skole var ansvarlig for å rekruttere deltakerne. I alt 22 ungdommer deltok, inkludert enslige mindreårige fra mottaket og flyktningungdom med oppholdstillatelse. På bakgrunn av erfaringer fra tidligere kurs¹, ønsket skolen at også bosatt flyktningungdom som gikk på skolen (voksenopplæringsprogrammet) skulle få tilbud om kurs, i tillegg til enslige mindreårige asylsøkere fra mottaket. Skolen mente at dette ville bidra positivt på det lokale integreringsarbeidet.² Skolen samarbeidet med barnevernet om å rekruttere flyktningungdommene. Siden det var mange bosatte flyktningungdommer som snakket godt norsk som skulle delta på kurset, var det et ønske om at de asylsøkerne som skulle delta, også burde beherske norsk tilfredsstillende. Skolen lyktes med rekrutteringen og kurset kunne gjennomføre kurset uten tolk. Dette gjorde undervisningen ble mindre krevende, samt at det lettet kommunikasjonen mellom ungdommene og førte til en økonomisk besparelse. MRA var glad for at Elisabeth Sjørdal, lærer for faget ”politikk og menneskerettigheter” deltok på kurset hver dag. Også skolens avdelingsleder Asbjørg Johnsbøen var innom flere ganger for å snakke med deltakere og kursholdere.

Faglig gjennomføring

MRA var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Undervisningen gikk som forventet og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og prosjektmedarbeiderne Marianne Holden og Eugenia Khoroltseva, var fornøyde. Tilbakemeldingene fra de tilstedeværende skoleansatte var svært positive, noe som også tyder på at kurset gikk bra.

Kurs på Jæren folkehøgskole 26.-30. november

Kurset ble organisert i samarbeid med Dale mottakssenter for asylsøkere og Jæren folkehøgskole. Prosjektleder tok kontakt med folkehøgskolens rektor like etter sommeren og spurte om de ønsket å samarbeide om kurset. Dette ville de og det ble bestemt at kurset skulle skje på folkehøgskolen og med elevene på skolens sosiallinje som norske deltakere. Totalt 33 ungdommer deltok på kurset. I tillegg til 17 norske ungdommer, deltok 16 enslige mindreårige asylsøkere. MRA var svært glade for at Dale mottakssenter denne gangen hadde gjort en stor innsats med rekrutteringen. En ansatt fra mottaket fulgte gruppen hele uken. De enslige mindreårige asylsøkerne snakket dari, pashtu og engelsk. Det ble tolket til pashtu og dari. En av kurslederne tolket til engelsk. Hver dag spiste deltakerne lunsj sammen med alle skolens elever. Den siste dagen hadde MRA kjøpt inn kake og brus, slik at kurset fikk en ekstra hyggelig avslutning.

Faglig gjennomføring

MRA var ansvarlig for kursprogram og undervisning på kurset. Hver kursdag startet klokken 09.00 og ble avsluttet 15.30. Når 33 ungdommer deltok, var det krevende for kursledere og tolker. Det var jo flott at så mange deltok, på den annen side begrenser antallet hvor mye hver og en kunne prate og bli «sett». Undervisningen gikk imidlertid som forventet og kurslederne, daglig leder Lillian Hjorth og prosjektmedarbeiderne Marianne Holden og Eugenia Khoroltseva, var fornøyde. Også Jostein Brun, de norske elevenes lærer, var fornøyd med kurset og inviterte oss tilbake neste år.

¹ Jf. kursaktiviteter organisert av partnerne ved hjelp av midler fra EXTRASTiftelsen Helse og Rehabilitering i 2011

² For å orientere om – og få godkjenning til - justeringen i forhold til antall kursdager og sammensetning av deltakere, sendte MRA et brev til Redd Barna om dette.

Kapittel 3. Resultater og resultatvurdering

3.1. Måloppnåelse

Gjennom organiseringen av kursene i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse ønsket vi å oppnå disse målsettingene:

5. At kursdeltakerne skulle få kunnskap og menneskerettigheter og flerkulturell forståelse
6. Positiv holdningsskaping med vekt på respekt og forståelse for andre samt demokratisk kompetanse
7. At kursene skulle virke helsefremmende og ha positive psykososiale konsekvenser, særlig for de enslige mindreårige asylsøkerne
8. At kursene kunne virke positivt i forhold til integreringsbestrebelsler i lokalsamfunnet

Kursledere og samarbeidspartneres vurderinger

Det var et mål at samarbeidspartnerne, både mens kursene pågikk og etterpå, skulle samtale om kurset, hvordan de unge responderte på undervisningen samt mer praktiske forhold. Generelt er oppfatningen, både blant kursholdere og samarbeidspartnerne at kursene har gått bra. Denne oppfatningen styrkes av de generelt gode evalueringene som deltakerne har fylt ut. Undervisningen har gått som forventet med en god blanding av foredrag, gruppearbeid og øvelser. På alle kursene ble det etablert en positiv atmosfære med respekt, trygghet, åpenhet og god kommunikasjon. De aktive og varierte undervisningsmetodene fungerte som ventet. Deltakerne ble godt kjent med hverandre, og det generelle inntrykket er at de aller fleste bidro aktivt i samtalene.

Deltakerne på jentekursene ga uttrykk over den nye kunnskapen om kvinners rettigheter har vært viktig. Kursledernes mening er at kurset tilbød jentene "et eget rom" der de fikk være seg selv på egne premisser. Det virket også at jentene satte stor pris på å treffe hverandre. Når det gjaldt kursene for asyl- og flyktningsungdom og norsk ungdom, er det samarbeidspartneres oppfatning at det flerkulturelle møtet har fungert meget positivt.

MRA er derfor fornøyd med den faglige gjennomføringen og mener at kursenes målsettinger med stor sannsynlighet kan sies å være oppfylt. Vi mener at ungdommenes skriftlige svar på evalueringsskjemaene (se nedenfor), også bygger opp under denne konklusjonen.

Ungdommenes tilbakemeldinger

MRA hadde utarbeidet spørreskjemaer som alle deltakerne fylte ut etter endte kurs. Sentrale vurderingspunkter var hva de synes om kursets tematikk og undervisningsmetodene. Noen av spørsmålene var knyttet til integreringsaspektet og flerkulturell forståelse. Nedenfor redegjør vi for spørsmålene, de viktigste svarene og vår vurdering på bakgrunn av dette³. Vi vil først ta for oss jentekursene.

Kurs for unge asylsøkerkvinner

De unge kvinnelige deltakerne skulle svare på fem innledende spørsmål i evalueringsskjemaene:

Hva synes du om:

³ De fullstendige svarene på evalueringsskjemaene, kan fås ved kontakt med MRA.

- Undervisningen generelt?
- Gruppearbeid?
- Øvelser?
- Foredrag?
- Diskusjoner?

Mulige svaralternativer er karakterer fra 1 til 5, der 5 er best. Alle kursene har fått meget høye karakterer, noe som viser at deltakerne har vært svært fornøyde. På kurset på Sjøvegan har deltakerne gitt en gjennomsnittlig karakter på 4,7, mens kurset på Leira har fått 4,5. Kurset på Dale har fått 4,5, mens kurset på Skedsmo har fått 4,6. Vi tolker dette som om deltakerne generelt sett har vært svært tilfredse. Dette underbygger vår oppfatning om at målsettingene er nådd.

Vi ønsket også jentenes kommentarer til kurset innhold. Nedenfor gjengir vi de viktigste funnene. Siden programmet var nærmest identisk på de fire kursene og karakteren ganske lik, behandler vi svarene under ett.

Hva var det viktigste du lærte?

På dette spørsmålet har de fleste svart at menneskerettigheter og kvinners rettigheter var det viktigste. Enkelte har i tillegg skrevet: "Å være selvstendig, strong, å ikke gi opp", "Respect each other", "Om kvinners situasjon i andre land", "Barns rettigheter er viktig", "Alt er viktig", "At de har lært om organisasjoner som arbeider med menneskerettigheter", "Å være mer åpen", "Om FN", "That I have many rights that I have to fight for". "WOMEN HAVE FREEDOM AND RIGHTS"

Har du lært noe som du kommer til å bruke i ditt hverdagsliv?

Her har et overveiende flertall svart ja. En del har fremhevet at det viktigste de lærte var respekt: "Respekt, det er veldig viktig". Enkelte har fremhevet kvinners rettigheter: "Kan jobbe – si at jenter har rett til å jobbe også", og "Ja. Ytringsfrihet", "Ja, jeg har lært masse – at når jeg får barn som jente, skal jeg lære henne at hun kan gjøre hva hun kan", "Yes, that I am a woman I am equal to any man", "Lære barna mine om selvtilitt".

Synes du andre flyktningjenter bør delta på et slikt kurs?

Her har alle uten unntak svart ja. "Ja, det var et kjempebra kurs". Enkelte utdyper: "I think it is important to every woman. Because we didn't have the same rights as men before" og "Det skal være for alle jenter, slik at de forstår sine rettigheter". "Ja, ikke bare asylsøkere, men de nordmennene og andre". Jeg vil ta med vennene mine neste gang ;)

Tror du at det å arbeide for menneskerettighetene er viktig for å få til en god utvikling i ditt opprinnelsesland?

Her har så og si alle svart bekreftende.

Hva var best med kurset?

Igjen har de fleste svart menneskerettigheter og kvinners rettigheter. Enkelte har utdypet: "Jeg lærte om andre kvinner", "Lære om menneskerettigheter, høre om andre kulturer. Bli bedre kjent med andre kvinner som bor på Sjøvegan", "Det er om menneskerettigheter og at staten må ha ansvar for dette. "gruppearbeid", "Alt var best", "Mye kunnskap", "Det at vi var sammen og diskuterte", "It was good to listen about rights with other people", "Jeg trodde ikke dette kurset var så omfattende. Og det var bra".

Hva var dårligst med kurset?

Her har deltakerne svart forskjellig. Flere fremhever at de ikke synes det var noe som var dårlig med kurset. En del skriver at de synes det varte for lenge (tok for lang tid). Enkelte har skrevet at de ikke har fått svar på spørsmål de har stilt⁴. Enkelte har fremhevet at de blir så frustrerte over at det er så stor forskjell mellom teori og praksis når det gjelder menneskerettigheter.

Hva kan vi gjøre bedre neste gang?

Igjen har de svart forskjellig. I stedet for å kritisere, har flere svart at vi bør organisere flere kurs for flere kvinner. Noen sier de ønsker at kurset hadde vart i flere dager. Enkelte etterlyser flere diskusjoner, at vi bør fokusere mer på ansvar, lære mer om flyktninger og asylsøkeres rettigheter med videre. "It should be a course for boys, not only girls", "Bring in boys and men, so they can about the rights more".

Ikke alle kvinner bør få tilbud om kurset

Vi vil nevne at én deltaker på hvert av de to første kursene på Sjøvegan og i Levanger ga svært dårlige karakterer (1'ere og 2'ere). Vi vet at en av disse var en kvinne over 50 år. Vi snakket ikke med noen av disse, men tror at deres negative opplevelse av kurset henger sammen med at de føler at de er i en håpløs situasjon og at de derfor har redusert evne til å lære og ta til seg positive synspunkter på samfunnet. På bakgrunn av disse erfaringene, understreket vi for Dale og Skedsmo mottak, at når vi skulle organisere kurs der, måtte de ikke rekruttere kvinner som viser tegn til depresjon. Det er også viktig at deltakerne er unge, at de er motiverte og har evne og vilje til å lære og delta på en positiv måte. På de to siste kursene, var det ingen tegn til at noen mistrivdes.

Kurs for flyktning- og asylungdom sammen med norsk ungdom

Også når det gjaldt de to kursene for flyktning- og asylungdom og norsk ungdom, fikk de unge et evalueringsskjema de måtte svare på etter kurset. Også de måtte svare på de fem spørsmålene.

Hva synes du om:

- Undervisningen generelt?
- Gruppearbeid?
- Øvelser?
- Foredrag?
- Diskusjoner?

Mulige svaralternativer er karakterer fra 1 til 5, der 5 er best. Begge kursene har fått høye karakterer. Når det gjaldt kurset på Sjøvegan har deltakerne gitt gjennomsnittskarakteren 4,4, noe vi kursledere er veldig godt fornøyde med. På Jæren har deltakerne gitt 3,9 i gjennomsnittskarakter. Vi tolker dette som om deltakerne har vært godt fornøyde med begge kurs, selv om de var mer fornøyde på Sjøvegan⁵. Vi mener at dette bekrefter at kursene har «truffet» både i form (varierte undervisningsmetoder) og innhold (menneskerettigheter og flerkulturell forståelse).

⁴ V tror at dette har å gjøre med at enkelte hadde spørsmål knyttet til sakene sine, noe vi ikke kunne gå inn i. Et par situasjoner knyttet til dette, ble litt vanskelige.

⁵ En årsak til at kurset på Jæren fikk lavere karakter, kan være at det var såpass mange deltakere. Når det er 33 deltakere, blir det mindre tid til hver og en, og kurslederne må styre samspillet mer.

Hva var det viktigste de lærte?

På spørsmål om hva som var det viktigste de lærte har de gitt en rekke svar. Svært mange fremhever respekt og forstå andre kulturer: "Forstå andre kulturer", "Andres syn", "Om de andres land", "Om hvordan andre mennesker har det", "Hvor mye det har å si for mennesker at vi deler oss inn i grupper, Både på godt og vondt". Mange av deltakerne sier at menneskerettighetene har vært det viktigste. "Om alle konvensjoner og regler", "Det viktigste jeg lærte var om stater sin rolle i menneskerettighetene", "Everyone has the right to education", "Om de forskjellige menneskerettighetene", "tortur, retten til å gifte seg med hvem man vil (art. 16)", "om FN", "Hvordan menneskerettighetene ble laget og de forskjellige konvensjonene"

Har du lært noe som du kommer til å bruke i hverdagslivet?

Har svarer så og si alle bekreftende: "Ja, jeg føler jeg har lært mye om meg selv og andre, noe som har gitt meg et nytt perspektiv", "Ja, bedre forståelse!", "Yes, I learned a lot of things to use in my life", "Å ikke ta ting for gitt fordi om vi bor i Norge", "Ja, hjelpe fattige, respektere andre folk og religioner", "Ja. Alt jeg har lært blir viktig på forskjellige områder i livet mitt fremover".

Kan slike kurs bedre forståelsen mellom flyktningungdom og norsk ungdom? Hvis ja, hvorfor?

Her har ungdommene igjen svart forskjellig, men mye handler om respekt og forståelse: "Yes, because you can learn multiculturalism" Ja, bli bedre kjent med andre kulturer". "Jeg tror at når man lærer om hverandres hverdagsliv og kultur så kan man bruke det til å forstå hverandre og bli venner." "Ja, fordi vi blir kjent med hverandre og lærer mer om hverandre", "Ja, fordi vi skjønner hvordan situasjonen er i Somalia og Afghanistan", "Ja, man lærer at det ikke er så store ulikheter mellom oss som man lett kan tro, og det som er ulikt er faktisk viktig/nyttig å kunne".

Synes du andre ungdommer bør delta på et slikt kurs?

Alle har svart bekreftende: "Ja, det var et flott og lærerikt kurs", "Ja, da lærer man mer om hvordan norsk ungdom tenker", "Ja det synes jeg virkelig", "Yes, I think a lot of people like to come to this course", "Ja, det er viktig tema og lære om", "Ja, dette kunne fint være et ukesprogram på skoler", "Jeg synes alle ungdommer burde delta på sånt kurs".

Vil du gjerne lære mer om menneskerettigheter?

Her har de aller fleste svart bekreftende: "Ja, synes det er veldig spennende". "Kanskje i fremtiden", "Kommer i alle fall ikke til å glemme det jeg lærte på dette kurset med det første".

Hva var best med kurset?

Her har ungdommene svart mye forskjellig. "Samarbeidet, gruppa og samholdet", "Alt vi lærte og at det var variert". Mange fremhever det å bli kjent med ungdommer fra andre kulturer: "Å bli kjent med norske ungdommer", "Å møte andre ungdommer", "Å bli kjent med andre nasjonaliteter", "Å høre dem prate om deres hjemland", "Alt", "Spillene og lekene", "Diskusjonene og øvelsene". Mange fremhever også menneskerettighetskunnskapen: "Get information about human rights". "Å fortelle om det jeg har opplevd", "Discussions", "Hele kurset var bra", "Everything", "Gruppearbeid", "Var et utrolig bra kurs og veldig interessant!!!".

Hva var dårligst med kurset?

Her har de unge svart forskjellig. De fleste har benyttet anledningen til å si at de ikke synes det var noe som var dårlig: "Nothing", «I think nothing". Noen har imidlertid nevnt at det var lange dager:

«For lange dager », "For få pauser, lange dager". «Litt intense dager», "Kurslederne må si at alle må respektere hverandre når man prater". "For liten tid til alle diskusjonene".

Hva kan vi gjøre bedre neste gang?

Ungdommene har svart forskjellig. "Få lov å diskutere mer underveis", Kortere dager, Bruke mer tid på landene", "flere pauser", "Fortsett sånn som dere gjør :)", "Dere kan invitere andre ungdommer på kurset", "Jeg vil bare takke så mye for kurs!!! Dere var snile damer!!!", "Hvordan vi kan utviklet dette kurset i andre land".

Oppsummerende vurderinger

MRA mener at ungdommenes evalueringer tyder på at kursene har vært vellykket og styrker sannsynligheten for at målsettingene er oppnådd. Det at ungdommene så klart viser at de har satt pris på kunnskapen og – ikke minst – møtet med hverandre, underbygger vår oppfatning at de har fått ny kunnskap og at det har skjedd positiv holdningsskaping. Svarene tyder på at kurset har bidratt til at holdninger er blitt endret og/eller at ungdommene er blitt mer bevisst over egne verdier. Det kan synes som om kursets flerkulturelle erfaring, har ført til at mange av de unge har fått mer respekt og forståelse for andre mennesker. Mange har uttrykt en tydelig begeistring over kurset.

Vi mener det er sannsynlig at kursene kan ha hatt positive helsemessige og psykososiale effekter for de unge, særlig for asyl- og flyktningungdommene. Det er vanskelig å måle effekter av et fem-dagers kurs på grunn av skjemaer som er fylt ut rett etter kurset, uten å foreta dybdeintervjuer, men vi tror at den positive atmosfæren, det flerkulturelle møtet, i tillegg til ungdommenes aktive deltakelse, har hatt en positiv virkning som har bidratt til følelse av mestring og «empowerment».

Når det gjelder effekten av kurset på integreringen på skolen og i lokalsamfunnet er dette også vanskelig å måle. Det er imidlertid sannsynlig at vennskap er etablert og at flere ungdommer holder kontakten i ettertid. Det er sannsynlig at dette er erfaringer som de vil ta med seg videre i livet og som de også vil videreformidle til medborgere i lokalsamfunn og storsamfunn.

3.2. Informasjon

Mediedekning og web

Alle de seks kursene ble omtalt på MRAs hjemmeside, med tekst og bilder. Også flere av samarbeidspartnerne informerte om kursene på sine hjemmesider. MRA utarbeidet flere pressemeldinger som ble distribuert til diverse redaksjoner. MRA og flere av samarbeidspartnerne tok også direkte kontakt med enkelte redaksjoner, både gjennom telefon og e-post.

Kursene fikk omtale i disse mediene:

- «Fokus på kvinners rettigheter», Folkebladet, 09.05.12
- "Kurs for asylsøkerjenter" om jentekurset på Sjøvegan i Redd Barna magasinet, sommeren 2012
- «Kunnskap er makt! Jeg håper at deltakerne kommer til å bli sterkere etter dette kurset» Levangeravisa – Nordlig regnbue, juli 2012
- «Finn enkeltindividet!» Salangennyheter, 26.10 .2012
- «Skryt etter menneskerettighetskurs: Våre rettigheter!», Salangennyheter 29.10.12
- «Rettighetskurs for unge asylsøkerkvinner» Utrop, 06.11.2012

3.3. Økonomi

Regnskapet viser at utgiftene totalt sett har holdt seg innenfor budsjett. Det har imidlertid blitt noe forskyvning mellom de ulike postene. Fordi vi kursledere ikke alltid bodde på hoteller, men blant annet på campingplasser og på Jæren folkehøgskole, og fordi ett kurs ble organisert i Oslo, har vi brukt mindre penger enn budsjettet til overnatting. På grunn av at Hol mottak måtte legges ned, og at vi måtte finne et nytt mottak for å organisere jentekurs, har daglig leder brukt noe mer tid enn planlagt til administrasjon. Når det gjelder utgifter til tolking, som jo er en betydelig kostnad, har vi spart utgifter ved at vi ikke brukte tolk til kurset for asyl- og flyktningungdom og norsk ungdom på Sjøvegan i oktober. De innsparte midlene ble imidlertid brukt i forbindelse med at utgiftene til tolker både på kursene på Skedsmo og på Jæren, ble dyrere enn beregnet. Alt i alt, er vi fornøyde med økonomien i prosjektet. Prosjektet ble ikke dyrere enn budsjettet, og totalt sett, er det ikke noe betydelig avvik mellom budsjett og regnskap.

Kapittel 4. Oppsummering og videre planer

4.1. Oppsummering og konklusjoner

Som vist i kapittel 2 og 3 er MRA fornøyde med gjennomføringen av prosjektet. Vi mener at alle kursene, både praktisk og faglig, ble gjennomført på en god måte og at målsettingene kan sies å være oppnådd. De unge kursdeltakerne har fått ny kunnskap om menneskerettigheter og flerkulturell forståelse og det har skjedd positiv holdningsskaping. De unge asylsøkerkvinnene har fått ny og viktig kunnskap om kvinners rettigheter. Sannsynligvis har kursene hatt positive psykososiale og helsemessige effekter for deltakerne. Kursene har også fått noe oppmerksomhet i presse og medier.

På bakgrunn av disse positive vurderingene og at vi fremdeles mener at det er store behov for kurs som disse, ønsker vi å videreføre prosjektet.

4.2. Videreføring av prosjektet

MRA er i dag den eneste norske aktøren som tilbyr asyl- og flyktningungdom flerdags kursopplegg i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse. Vi er heller ikke kjent med at aktører internasjonalt arbeider med akkurat denne målgruppen. Vi mener på denne bakgrunn at vi besitter viktig erfaring og kompetanse som bør tas vare på.

I samarbeid med Redd Barna, ønsker MRA, å arbeide for å videreføre kursene i menneskerettigheter og flerkulturell forståelse for asylungdom og norsk ungdom i Norge. På denne bakgrunn har vi utviklet et prosjekt, som inkluderer organisering av en rekke kurs for unge asylsøkere (og norsk ungdom) i tre år fremover. En sentral komponent i prosjektet er at pedagogisk forskningsinstitutt ved Universitetet i Oslo skal følge prosjektet med følgeforskning. Blant annet skal forskningen søke å finne sikrere svar på hva kursene betyr for deltakerne? Hvilken psykososial og helsefremmende effekt har de? Vi viser i denne forbindelse til innsendt søknad med prosjektbeskrivelse til EXTRASTiftelsen i 2012, der partnerne søkte om midler til denne tre-årige satsningen. Vi fikk dessverre ikke midler av stiftelsen til å videreføre prosjektet i denne runden. Vi signaliserer imidlertid at vi igjen kan tenke oss å søke midler fra EXTRASTiftelsen til prosjektet ved neste korsvei. Vi vil bruke tiden til å kvalitetssikre prosjektet og planlegge for videre kursing av asylungdom i Norge.